

صاحب امتیاز و مدیر مسئول
ضیا کولہ آلپ

پیل - ۱ صانی - ۲۶
نسخہ سی ۱۰ غروشد

آبونہ شرائطی

سنہ لکی: ۵۰۰
آئی آبلق: ۲۵۰
غروشد

کوچوک مجموعہ

ادارہ خانہ سی

دیار بکر

حکومت دائرہ سندھ
ولایت مطبعہ سی
نظرافہ: دیار بکر
کوچوک مجموعہ

ہفتہ در ہر چیتار علمی، ادبی، سیاسی، اقتصادی مجموعہ در

۲۱ ربیع الآخر سنہ ۱۳۴۱ بازار ایرتسی ۱۱ کانون اول سنہ ۱۳۳۸

مصاحبہ:

خلافت و ظیفہ لری

تشکیلاتی اولمادیفندن، ولایت طامانی یقی
سلطنتی ضمیمہ ماموریت اولارق در عہدہ
ایمکہ مجبور اولمشلاردی، بوانموزجہ خلیفہ
سلطان، آدنی ویرہ یلیرڈ، اموی عباسی،
عثمانی خلیفہ لرینک اساس ماموریت لری

خلافت، اسلام تاریخندہ دورت شکلدہ
تجلی ابتدی، ماہیت لری آری اولان بدورث
انمودجی آری اسلرلہ ضمیمہ انجملی یز،
خامای راشدینک اصلی ماموریت لری
و خلیفہ ک، دی، اوزمان آریجہ دولت

اوله جقلردر . بناء عليه ، بواء و جده
و مستقل و تشکیلاتی خایه لر و نامی
ویره یلیرز .

شیمدی . خلافتک بودورت انورجی
نمین ایندیگی جهته ، بواء و جده نظر آ
خلافت وظیفه یك نامی و تشکیلاتی آدینقی
تدقیق ایستلم :

(۱) خلیفه — سلطانلر و دورنم
نمازلرده ایست . جمه و بارگاه ایستادن
خطبات ، حجاج قائله نك - و فتنه و حج
مناکاتك احرام - نده ریاست وظیفه لرینی
بالذات خلیفه ایضا ایستادن . بو خایه لر
شخصاً ایستادن صلاحیتین حاکم اولدورلرینه
اعتقادلر و رعایتلر دایر . اجتهادلرینی ده
هرچند کی بلایات وجوده کثیر اولدی .
اوزمان ، فقه و کلام مذهب لرله ته - وف
طریقتلری موجود اولمایدی . طبیعی
ناعتقادده و عملده آریجه اماملر ، نده
چوهرتی حیانه رهبرك ایده جك آریجه
شیخرو مرشدلر واردی . بو کی خصوصاً
پیشوولوق وظیفه یی ده بالذات خایه یه
حاکمیدی . قرآن کریمك مختلف سورهلرینی
طریق الطوب هیسنی پر مصحح شریفه
مستقیم رس - ورنده جم ایتمك وظیفه یی ده
بو خایه لر ایضا ایستادن .

سلطاننقی . بولرده سلطان اولدورلری
عالمه ، خلافتی رضیمه ناموربت اولورق
عهده لرینه آلمشردی . اوله ده ، بواء و جده
سلطان - خایه ده دیره یلیرز . ساجوقی
سلطانلری زمانده بنادوده ، کوللمن
سلطانلری دورنمده مصرده خلافتی حاکم
اولان خلیفه لر ، سلطانلرین حیرد ایتمک
برابر . دینی وظیفه لرینی ایضا ایستادن
ایچین ، محتاج بولندورلری دینی تشکیلات
هر و مدیلر . کندلری بالذات مجتهدلرینی
اولادقلردن صلاحیت صاسی بر عالمی
تشکیلاته و هر و بیکده مددکاری ایچین و - اج
بر دینی تشکیلاته احتیاجلری و اولدی .
بناء علیه ، بو خایه لرده ، امت تشکیلاتك
وجود و اولماسینی بوزندن . دینی وظیفه لرینی
بحق ایضا ایده مدیلر . مثلاً ، معیارنده
نه رشیح الاسلام ، نده بردار الحکمة - لایمه
واردی . قاضی الفضائل سیادی : مقام
اولدینی ایچین ، دینی تشکیلاتدن . محدود
دکلمدی . بناء علیه بو خایه لرده تشکیلاته
خلیفه لر ، دیک ، واقفدر .

چو کونین اعتباراً باشلایان خلیفه لر ایسه ،
سلطاننقی مستقل اولدورلری و کی . واسع بر
امت تشکیلاتی وجوده آتیره یله چکاندین .
دینی وظیفه لرینی بحق انیسایه مقیدر

بود و در ده . بواور صاف حائز ذلالت و دین
علمایانك . ائمه ازمه كی . آریچه امام لرده
ظهور ایندی . نمازده . حججه . امانت
و خطابت كی سائر وظیفه لر دو خایه لر
بالذات یا عقدن قایم اولارقی . و كمال
و اطاعتیه . ایضا ایدر لرده . واعظك
مفتلك . مدرلك . داعیك و ظیفه لر نه ده
امتك صلح فرد لر . حجه اوله رقی .
شخصی تشبیه ایضا ایندی و لر دی . اسلام
دینی بوشخصی تشبیه ایضا و كماله و ده . مختلف
دین علمای قایم ایندیور . احكام اتی
زمنكین . رجحانك اولو بوددی . فقط
بوفه ایترده . اطاعتك . خایه لر . و وظیفه
ایضا امتك شویله دورسون . اكثر ائمه
بررول اجرا ایندیور لر دی . چونكه
تقلید لر دی دینی وظیفه لر دینی قالی بره و قی
ایندر مشدی .

(۳) نه . كی ائمه خایه لر دورده .
خایه لر دینی وظیفه لر ایضا نه دن دولای
بجق ایضا ایله مدكاری ایضا بوقاریده بیان
ایتمك . سلطان . خایه لر . سیرت . دایا
چوق احمیت و بر دنگر . ایچین . امت
نه كی ائمه . ایضا لزوم كورده . شایر دی .
بویوزده . دورت یوز مایونلق اسلام
اتی . لك . سلطان . تشبیه ایضا نه

حرجین شریفینی سیاست . امانت
مقدسین مختلفه . كتاب الله . و سنت پیغمبری
طایفه . ائمه و تعمیم ایتمده . باغاییده . وظیفه
لر دینی . حاصل و خایه لر امام . خطیب
ادب الطایف . امام الطایف . مجتهد . مفتی .
مرشد . جامع قرآن . حارس مقدسات .
واعظ و ناشر دین و طایفه لر دینی بالذات ایضا
ایدر لر دی .

دیانت و تقوا هر كس بقو و غول و طایفه ایچك
بر در حلال المال ایتمه مشق بولونده قلدن اسلام
ایتمك . كی چكین امامی ایضا . فقط . و ائمه
بو وظیفه لرده . ضمیمه مأموریت اوله رقی
ولایت طایفه . یعنی امارت اسلامیه
سائر اوله قلدن . سیاستك . ضروری
بجداره قلدن اوزاق قالمادیر . ایضا
سیاسته جواشترلك یوزدن . اسلامیه
شویله . طایفه . ناظر ایضا اوچه آیران دینی
انتر اقل و قوعه كادی . دینكها علاوه
مأموریت اوله رقی ولایت سیاستی سائر
الواسعه بدیل . دینی وظیفه لر ایضا ایضا
ایضا ایچكوری .

(۴) . سلطان . خایه لر . دورده .
خایه لر دیانت و تقوا خصوصایترده . وظیفه
امتك اوله رقی كی . دین علمایر نه ده
اختصاص و صلاحیت لر دی . و قی . خلاصه

بویله براركان حربيه هيئته مالك اولسيه يله ،
مقيلردن ، مدرسلردن ، اماملردن ، شيعلردن
خطيلردن ، واعظلردن ، داعيلردن مركب
برنشريات اوردوسنه قوماندا ايده مدين
تشكيلاتلار برخليفه ، اعلاه كلمه الله وظيفه سني
ناسيل ايفالده ييليردي ؟

(۴) بوكونكي خليفه لر هم ساطندون
مستقل ، هم ده تشكيلات مالک اولمق
دولاييسيله ديني وظيفه لرني ارکيلردن داها
اساسي برصورتده يايه ييليرلر . دارالحکمة .
الاسلاميه . خلافتك هيئت مشاوره سي اولمق
اوزره حاضر لائش ديني برانجيمش دانئدر .
فقط ، بوهيئته برمه حال ، اسلام مانك الله
ممتاز علامه لري . ارانوب بولونه رق اعضا
تعين ايديله ليدر . ذيرا ، اسلام امتي علمه
تعاقي ايدن مسئله لرده خليفه نك شخصي علم
وفضاندن زياده ، بوهيئتك علمي صلاحيتنه
اهتمام ايده جكدرد .

بعضي كيسيلر اوتهدن بري ، بزده امت
تشكيلاتي اولمق نامكي دورده كي غير مسلم
جامعاتره مشابه تشكيلاتك يايه مديني ايلري
سورمكده درلر . حالبوكه غير مسلملره طاف
بو جامعاتلر يالكن ووحاشي تشكيلاتلر دكدي .
جهاني تشكيلاتلر ناميله ، تشرع ، قضائي ،
اجرائي صلاحيتلري ده واردي . بوسلاحيطره

شعروم قالمشدي ، اوچنچي نوع خليفه لر ،
سلفلرندن ايسته بويله برتشكيلاتلار خلافت
مقامنه وارث اولمشلردى . اسلام مديني
بري برندن مستقل و قفلر حالده بولونديني
ايچين ، نه بونلر آراسنده برارتيابط موجوددي .
هم ده مركزك محيطدن و محيطك مركزدن
خبري واردي . برعضويتده كي اعصاب
حسيه وحرکتك هيئت مجموعهي فلجه
اوضاراسه ، دماغ الله عضولر آراسنده
برارتيابط قابيري ؟
ايسته ، حسابلر جامعلردن مدرسلردن ،
تکيلردن مركب اولان اسلام امتي ، خلافت
مقامي ناميله برمركز . تابع اولمقله برابر ،
اوزمان بوحالده يدي . اودورده ، غزته
و آرائش كي بين الملل اطلاع واسطه لري ده
بولونمادي ايچين ، اسلام طالنده هم محيط
مركزندن هم ده مركز محيطندن بي خبر
بولونبوردي . بوندن باشقه ، خليفه نك
مركزده يله ، علوم دينيه متخصصلردن
مركب ، بوكونكي دارالحکمة الاسلاميه كي
برمشهورتکاهي بوقدي . بوعاملرك هيچ
برينده متخصص اولمايان اولمهي ده اکثر يا
ممكن بولونمايان برخليفه ، متخصصلردن
مركب برندن ايچين دانئشك مشاورتي اولمق مزين ،
دين وظيفه لرني ناسيل ايفالده ييليردي ؟

آکلامشار ، حتی مانه تأسیسند ، زوجه
انظارنده بیه بودستوری کندبازینه زهر
انفوذ ایشلردر : چونکه دبی دبله اویان ،
دنی دغمه اویان ، دیه رک زوجه لری دویغوده
مشترک اولدقلری زهره آراسنده آراشلردر .
ایشه دورقام ، بر مانتک فردلری آراسنده کی
بومشترک وجداندن دوغان معنوی رابطه
ه میخانیک تساده آدنی وریور .

انسانلری بری برینه باغلایان معنوی
باغلارن ابک مجبوسده اجتماعی ایشترک
تقسیمندن دوقار : قوندوره جی تزی به
عناجدر ، تزی اککچی به ، اککچی ده
قوندوره جیه تزی به عناجدر . خلاصه ،
جسمتک بوتون متخصصلری بری برینه
عناجدرلر ، معنوی بر رابطه ایل هم جسمی ،
همده بری برینه باغلادرلر . دورقام ،
برمانتک فردلری آراسنده ایشترک تقسیمندن
دوغان بوم معنوی رابطه ده معنوی تساده
آدنی وریور .

هرملت ، اساساً بوابکی تورلو تساده
عبادت اولدیتنه بناء ، ابلک نظرده مانت
مجاسی بوتسادلری تمثیل ایمن ایکی قورلو
میوهلردن مرکب اوراق لازم کایر . فقط ،
طاهاتیم ایدر عک کوروروزک میخانیک
تساده بایکی تورلو شخصلر تمثیل ایده یلیز :

تمثیل ایمن مجاسدر . برملت اساساً ایکی
تورلو تساده مانتکدر . دورقام بوابکی
توغ تساده میخانیک تساده و معنوی تساده
آدلری وریور .

بر ملتک فردلری بری برینه مادی
باغلاره مربوط دکدر . هر فرد ، ماده
ملاندن آریلوب باشه بر مانته التعلق ایشترک
قدرته مانتکدر . بویله ایکن هیچ برکیمسه
ملاندن آریلوبده باشه بر مات ایچنده
پاشایه ماز . بوخاک سبی نه دره چونکه ،
فردلری اکدی مانترینه باغلایان معنوی
باغلر واردر . بومعنوی باغلرایکی تورلوردر .
برجسمی مشترک دویغولر ، درک مجموعه
ه مشری وجدان یاخود ه مشترک وجدان
دنیایر . انسان ، منفنده مشترک اولدقلری
آداملردن زیاده دویغوده مشترک بولوندنی
کیمسه لره مربوطیت حس ایدر ، دیلک
انسانلری بری برینه باغلایان اک قوئل باغ
دویغوده اشترا آدر . انسان ، دویغولرده
اشترک ایشترک کیمسه لری سور واولاردن
آبری پاشایه ماز . وطن مجتک . مل
هرمله کی خاص معنی جابذتک ، ملت عک کورولسک
منهی ، فردلری مانته باغلایان بوم مشری
وجدان بدن جانوردو .
تورک کوبولری اسکبدن بری بومعنوی

شیمی به قادیار ، بوی و بویات مجلسوز ،
ظاهر آ بالکنز اوامیوثرین مریکی بی :
فقط ، حقیقتی ، عمومی و بوی و بویات
مسیکی بوی و بویات مریکی . چونکه
اوامیوثری آراسته عموم ملنک انتخاب
جان آهجنی غازی مصطفی کالاناحضری قادیار
بهادر آرداداری موجوددر . بوی و بویات
مردمی در دزدی و عموم ملت طایفه او جاده ،
عموم ملت طرفین انتخاب ایدیلوری دایا
موانعیدر .

اوامیوثری آراسته ، طبیب ، هندس :
معلم ، بیطار الخ مساکینه منسوب منصفین
بوی و بویات وادری . فقط ، بوی و بویات
کافی دکلر . بجه ، کله جک انتخاب وادری
بوی و بویات قانوناً معین مقدارده قلقله باره ،
والی عدد مساکینه بوی و بویات عموم ملنه
انتخاب ایدیلوری و افقیدر . و اوج ایدیلوری
بوی و بویات ، ری ریونک افراطری تمیل
ایدیلوری . عمومی بوی و بویات اوامیوثری
مسیکی بوی و بویات خصوصاً بوی و بویات افراطری
بوی و بویات عمومی بوی و بویات عموم بوی و بویات
افراطی تمیل چالیشیرلر الی عدد مساکینه
بوی و بویات عاکمیزده ساکن علمی و عملی قیامت
کوره عادلانه بر تقسیمه تابع طو و بوی و بویات

مساکینه ایدیلوری عمومی و بوی و بویات ایدیلوری ،
عملی حیاتلردن زیاده ملنک عمومی بوی و بویات
و افقیدر . ملنک بوی و بویات ، مریکی بوی و بویات ،
عمومی حیاتلردن زیاده اوامیوثری خصوصی
حیاتی بوی و بویات . ری بوی و بویات ، دایا زیاده عموم
ملت نظریده مریکی و افقیدر . لیکن بوی و بویات ، دایا
زیاده ، منسوب اوامیوثری اوامیوثری بوی و بویات
مریکی و افقیدر . انتخاب مریکی مریکی مریکی
مستند اوامیوثری کی ، تمیل کار ایدیلوری ، انتخاب
ایدیلوری زمره ملنک علاقه دایاردر . اوامیوثری ،
بوی و بویات ابکی نوعه دکلر ، اوج نوعه
آرایشی لازم کلیر .

بوی و بویات شوی و بویات :

(۱) اوامیوثری درک اوامیوثری
انتخاب اوامیوثری . بوی و بویات بالخاصه کندی
اوامیوثری طرف و مریکی و افقیدر .

(۲) عمومی بوی و بویات درک عموم ملت
طرفین انتخاب اوامیوثری . بوی و بویات بالخاصه
عموم ملنک طرف و مریکی و افقیدر .

(۳) مساکینه بوی و بویات درک طبیب بوی و بویات ،
معلم بوی و بویات ، هندس بوی و بویات ، بوی و بویات ،
چققی ، سنشکار الخ بوی و بویات طرفین
بوی و بویات تقسیمدن دو خان مساکینه بوی و بویات
مردم دن انتخاب اوامیوثری . بوی و بویات کندی
مسیکی زمره ملنک طرف و مریکی و افقیدر .

مشریه روحك يك برائتياقي اوستنده فوتن
هجراله ترنم ایده لرلردی .

وقون شاهرلرک الک کوزل شـهرلربی
دفترله یازارلر ، ودرین براعتبالله جبرلنده
طاشیرلردی .

بر طرفدن بویله غیس شیلرله اوغراشیلیرکن
دیگر طرفدن جامملرک — مدرسه — لرده
دما و نیازک ویردیکی یوموشاقلله تیریه ،
تیریه پنجرهدن دیشـاری به عکس ایدن
دینی الاهیلری دویاردق . سمنلرجه باشقه ،
باشقه برلردن کلن کنجیلر تحصیل ایچین
اوزون مدت غربت آجیبینی دویارلر ،
سوتبله ، ابتلا بلله چاپیشیرلردی . فقط
بوکوز او بوتون حاللی هوسار سوندی .
اورین وجدلی ابتلا کولامدی .

حربك بوتون شیطانی تلفیاتی ونورلو
مؤسسہیی ده بیتردی وچوق قیمتی حاز
غیر مطبوع اثرلرده آرادن خائب اولدی .
بعضاً بکی چارشیده ، سپاهی یازلرلده
پک اهورن فیثاته قیمتی ال یازماسی کتابلر
صائبه قده در . کیم بیلیر داها نه قاداری ده
توز ، طوپراق التنه قالدی . اوخودولاش
پنجره ، دولاب کوشه لرده بر اقبادی
کونده بر آز داها قیمتی آرتیجی اولان
وبوتون برماضینک دوبقو و نارینخی حاوی

لازمدر . بوبوک ملت مجامعی ، اسکی طرز
مبوتلرینه بوابکی نوع بکی مبوتلری علاوه
ایندجه ، کرچه کنن سوسبولوزینک الک
زیاده تصویب ایدـه چکی بر مجلس خالی
آله جقدر . چونکه ، ملنک عمومی ،
خصوصی ، مساجی بوتون حیاتلرینه بوتون
وجدانلرینه عکس اوله جقدر .
ده موقراتیک بر حکومتده ایکی درجهلی
انتخاب جائز اولما یقندن ، منتخبانی
اصولنک افویله بر درجهلی انتخاب اصولنک
بوتون انتخابلرده اساس انتخاب ایدیه سی ده
لازمدر .

ضیا کولک آلب

— کتبخانه پایلیور —

اوزون سنلر دهری مملکتده تبعه هوسی
سوغش هرکس حیات دیدیشمه سی ایچنده ،
مادی دوشونوشلرله مایه مدی . بوکون اهمیتنی
غائب ایتش اثرلر اسکیدن بوبوک بر قیمتی
حازدی . بویله کتابلر ایچین بیلره مطبوعنک
ازافه بناء پک چوق کیجه لرده اویقواری
فدا ایدهدک واولری واستنساخ ایده لرلردی .
قیش کیجه لریک اوزون ساعتلربی
فضولیتک یانیق وفای برغزلنی ، ندیمک
شوخ وطنان بر مشرقیسی باتینک ماعلی بر

غرب مسئله سی

۲

خرسقیانلک صالح زمانده اسلام دینلک موجودیتنه تحمل کوستره می آتیق بر مساحه اژدر ، مساعه خیرعد اولونان برشینه ، مساحه ایسه شرتلی اولونان بروجوده قارشی کوستریلر بوغدی آکلشیلورکه اسلامیت انحصاری بر دین دکل ، غامبله مساوانجی وده موقرات بر دیندر . مدنی آوروپاک فکر آ بوغدی یوکسلدیکی حالده اسلامیتک خرسقیانلک قارشی اولان بوغدیورلکفی آکلما می و سبایی آوروپایی بوحرکتک تلیدینه تشویق ایتمه می حیرته شایندر .

یوقاریکی افاده لردن آکلشیلورکه خرسقیانلک علمیه زده کی دشمنانه سیاسی دینی خصومتدن ایلی قیور . اهل صلیب ووملری وفایندولاسیون امتیازلری بوخصومتد رتیجه می اولدینی کی عصرلرجه روس چارلنک باشمه بلا اولمه می ده بودوشمانلک براری ایدی . بوکون اسکی روس چارلنقدن دهموقرات برروسیه چیفدی . یکی روسیه پالاسرک و متعصب لک تأقیری آلتنه اولمادیی ایچین شیمدی شمال قومشومزدن رفورقومی

کتابلر عمو اولیور . قوماندانز جوادباشا حضرتقراء ، مملکتیزی رضیاعدن قورتمارمق وینه اسکیمی کی تیج هوسارله نحرلک ایتک ایچین اولوجامه ک یوکسلک بربرده جوق صنعتلی برکتبخانه پادریورلر .

عرفان طامز ایچین وقیمتلی و فیضلی تشبیله متوالی اعمار واجیا عملیه لر بلده مملکتیزده وودولماز اثرلر راقان بودوک قوماندانزه قارشی هپز درین برهشکراله منحصس بولونیورز . بوکتبخانه بیک فوطله برابر غائله سنک کتبخانه سی عرض ایدن مفتی زاده حین افندی به ده تشکرلر ایدرز . برقاچ بیک جلد کتابی محتوی بولونان بوکتبخانه مشهور (جامدی کتبخانه سی) در .

ارتق ال برلکبله ضیاعک اوکنه کچلم ، وندارک ایدم بله حکمز ، بوله قیمتلی اثرلری کتبخانه به تبرع ایدلم که هرکس اوکو وون ویاقین برآئیده مملکتیز قیقل اثرلرله دولو برکتبخانه به نائل اولسون ، وینه دیاربکرک شریاندن اسکی فیضلی حیات قائمین اوندن چرشاز فیض محیطی صاراجق زنی ایدی رهایه ، نوره کو نوره جکدر .

علی ترهت

انسانلار حربتارینه عاشق اولدقلری ایچین
بو حاللار الی نهاله دوام ایتدی . اسکی
زمانده اسیرلر بویوک مجاهده لرله حربتارینه
مالک اولدیلار . بکی زماندهده سیاسی
انقلابلارله توپاولر سرفاکدن قورتولدیلار .
شیمدی ده ، عمللر سوسیالیزملر بایراقی له
آلردق اقتصادی اسارتدن قورتواق ایچین
مجاهده میدانته آتیاملاردر . اوحالده
شیمدی ده طاقیل آوروپالار بکی برماکل
لازمدی . ایشته بوندره مستملک لرده
بوادیلر .

مستملک اهللی هم اسیر ، هم سرف ،
همده عملاتی چالیشه بیلیرلر . چونکه
آناوطندن اوزاق اولان بوجرا اولکلر
مدنی آوروپانک مراقبه سی آلتده دکلر .
بورالرده ظلم ایدناری عیلابه حق بر آروپا
اهکار عامه سی بوقدر . ایشته آوروپا
قابیلتیزمی ، آوروپاده ماکل ایدینه جاک
هیچ بر مظلوم صنف قالمیجه حرص و طمع
کرلر بی اوزانلرده کی ضعیف ملتلر بورلرینه
دیکدی . آوروپالیر ابتدا ، آفریقا
واوقیانوسیاره زنجیرلرله ، تیرمنی انسانلرله
سکدن مملکتلری مستملک حاله قوبدیلار .

ضیا کولک آلپ

بوقدر . بوندن آکلاشیابورکه سوسیالیزمک
بوتون اوروپاده حاکم اولمسی بزم ایچین
قاندلی اوله جقدر . چونکه ، سوسیالیزم بکی
بردین مابعدده اولدنی ایچین کلبانک
منطقه تابع دکلر . اوحالده آوروپانک
اهل صلیب سیاسی ایچون سوسیالیزمک
آورداده حکمران اولدنی زمان نهایت
بوله جقدر .

۲ - اقتصادی سیاست — آوروپانک
حق مزده کی سیاحتی ابکنچی دورده اقتصادی
برشکل آلدی . آوروپالیرک اقتصادی
همده سی دائما بر صنفک ، دیگر صنفلری کندی
منهته چالشدیررق ، ثروت و حضوری
نفسنه حصر ایتدیلر . قرون اولاده اسکی
یونان و روماره بوتون ایشلری کورن
اسیرلردی ، حر اولانلر اونلرک قازاندنی
ثروت سایه سنده زمانلر بی ذوق و صفایله
کچر لرلردی . قرون وسطاده بوتون آغیر
بوکار سرفلرک (طوبراق اسیرلرک)
اوموزینه بوکلمدی . کوپاولر اراضی الیه
برابر آلتیر و صایایردی ، اراضی صاحبک
برنوع اسیرلری دیمک اولان بوسرفلر یالکاز
اونک دبدبلی بر حیات یاشامه سی ایچین
چالشیلرلردی . قرون اخیرده ایسه فابریکی
زنجیرلرک مانکی عمللر اولدی . فقط

قوموق ایلی

— ۱۳ —

اورارتو مغلوب ایدلدیکی حالدده صاحبه
 یاناشامشدی ، ذاتا یدانده کندیسی صاحبه
 اجبار ایدمه جک برقوتده کورولموردی .
 آثوره بوقورتونج دوشمانی بر باد ایتدکن
 صوگراونی مراد صوبک شمانه طردایمکه
 اکتفا ایتش ، باغنی اولان (دوشپانا) به
 [۱] قادار قورغالبوده . بانی جوس بوتون
 قیرمه چالیشامشدی . احتمال بوکا شمالی
 سوریه ده که ایشلاری مانع اولمشدی .
 اوراوتونک فرات غریبنده کی اسکی واساقلری
 اولنک امان دیمیش اولمسنه آلدانیورلرولالا
 اولدن یاردیم ارموبورلردی . حق قوموق
 قراناک بیه بویه برامید بسله دینی حس
 اولنیور . فقط شمالی وره حکومتلریک
 اک قوتلیرندن ری اولدینی حالدده غراب
 (ق . م . ۸۴۰) استمانه مجبور ایدیلان
 آغوشی [۲] . نئسک اوزمانه قادار عناد ایتدیکی
 ایچین تحققی وبلکه حیاتی ده غائب ایلش

[۱] دوشپانا : اولجده یازمشدق که
 واز شهریک اسکی آیدر .
 [۲] آغوشی : بیت آغوشی درکه شمدیکی
 جلب سنجاغک اسکی آیدر .

بولنی (شاردویس) کده . حالارندن قیلمدانه مامی
 اورارتونک تماماً دوشدیکنه آرتق شبره
 برقادیفندن اوکا کووه نیش اولان برنسار
 یاواش یاواش آثوری بی متبوع طایق
 ضرورنده قالمشلردی . قوموق حکمداری
 کوشناشی غورغوم [۳] برنامو طارخولاراه
 قارغیمیش برنس پزیریس ، قونی [۴]
 برنس اوریهک اوصیراده (آرپاد) ده
 جولان اوچنجی تیغلات فالازاره آلتون
 کوموش ، قورشون ، دهمیر ، خام ویا
 ایشلانش فیل دینی ، آرخوانی ویا ،
 کر کفده ایشلانش ویا بویانش تورلوقوماشلر
 قدیم ایدمه رک بیت ایچون مسابقه
 باشلامشلردی . امپراطور بونلرک حکومتلری
 وملکربی کندیلرینه باغیشلاپور وئلاک
 فرمانی وریوردی . بونلر کی باغی
 بیلمین باشه بکلر همان کبر و عنادلریک
 جزاسی کورمشلر ، تحقربی ، ملکربی تماماً
 غائب ایتشلردی .

فرات غریبنده و شمالی سوریه ده ایشلر
 بتدکن صوگرا آثوریه ضربه سیینه اورارتو به
 [۳] غورغوم : مرعش جوارنده کی
 آنصو بوینده ایدی .
 [۴] قونی : شامی کیلکیا دبدیکنز
 آبلنه حوالایی در .

عنوانی ده طاقتمش (ق م ۷۲۹) اولامی
موم جهان نظرندە بوزك درجه بوبوش
وقورقونج آدی كم المازلی بیله بیلدیرمشی .
زمانندە هر طرف کی قوموق ایلنك
جنوب حوالیسنك [یعنی قاراجه داغلر] تەلنك
(ویرانشهر) [آزویا چوق آثوریشمش
اولدویقی کورولیور و بورالر اهالیسنك
اصلاری اونیورق آثوریه مدنی ایچندە
بوزغولمغه باشلادقاری . امپراطورك شخصیه
عادتا بر آثوریلی قادار صدمی محبت
وصداقت کوسترمک چالیشدقاری حس
اولیور . سوزك قیصاصی ایشته بوزماندە
قوموق تورکلرنك آثوریه ایلردن دها
قوبو بر آثوری کسیدلکاری فرق اولیور
بوتورکلره جنسلری ، دیلاری و لسانلری
اوتوتدیران قوت و سبی آثوریه نك ملی
واداری تشکیلانندە آرامق دوشور کی
کورولیور . قوموق نارینه شدتله تلمق
اولان بوتشکیلانی بورادە قیصاصی یازیورمک
پنکە لزومسن دکدر :

بالحه سیفلات فالازار زمانندە بوقاری
دجهده (آمیدا) ابله طوشخانەدن باشقه
هوس کوسردکاری برشرف عنواندە بابلی
ابله آثوریه تخنی برراشیدیرەن بوعنوان
کدانپەدە کی اکی زمانلر خاطرەسنی احتوا یلیور .

توجیه اولوغمشدی [۷۳۹] . کچن دغه
اورارتوی بوس بوتون یقەمادیغه ، احمال ،
پشمال اولان سیفلات فالازار بودغه ناریدن
برقم اراضی آلمه ، اورالردە ساغلام بر
قازیق چاقق ایچین ، (اولوبا) ده [۵] بر
قلعه پایدیرمغه موقی اولدقدن صوکر اقولی
برآوردو ابله (دوسپانا) اوکنه قاداردە
ایلرله مشدی (ق م ۷۳۲) . شار وریس
بدایتدە یئە اوله قجه بر مقاومت کوستره یلمشکن
نهایت معینك (اوردوسنك) اهاتی یوزندن ،
تاج و تخنی رافدق چکیامک مجبور اولمشدی .
آرتق آثوریه ابله فرات و دباله کنارلردە
تقوق غوغاشندە بواونە یله جك کیمسە
قالمشدی . امپراطور شمالدکی و شرقدکی
کورولنوجی فیلهلره اهمیت یله ورمیوردی .
حقیقتدە ، بونلر آثوریه یی رآزخیر بالامش
اولاملر و بار آثورولایتی قامش بولونملر
ییلە آثوریه اوردوسنك برکوستری
اونلری قادیبه و آلدقاری غائملک بر قاج
مثنی قوبارمغه مقدردی .

سیفلات فالازارک وفات ایجزدن رییل اول
بابلی ده الە کچرە رک آقاد - سومبر قرالی [۶]

[۵] اولوباك بری بللی دکل .

[۶] آفاد - سومبر قرالی آثوریه
حکمدارلرنك مرودردە لماقینمغه کچوق

ایلك كى وظائف او ايورلى وى
ايشلىرى ايجانده زورله يادىر بيله چكارىنه
اشارت اولى اوزر يانلارده بعض باسقارده
بولوندىر يورلى .

مايى وعسكرى وظائفى عيم زمانده ايله
ايله مكاف واليار جاذب باره ايله وينا يورلى
احوال چوق دفعه اولرى كند يلكلر دن سيريغ
قرارلر اخلاينه وكندى مسؤيتلى آلنيد
اولرق ديلومامى نيشانه وعسكرى حركته
كيزشمكه اجبار ايايور .

كر كى يورلى ورك واليار همان بون
كونلر بى محاره ايله كير يورلى حاكميت
مركيه بونلر دن لك اوفاق واهميت وياييك
يله زمانده مركيه يلدلر لى شدة طليع
ايلورده ايو اطودلر ك نعرانه بودر چه
ورمارى اولرك عيني زمانده واليار لى
مركون يادلر بى ، ناسيل چاليدلر بى همان
بانورانا كى كوزاو كوند بولوندىر بيله
مفهدى كرتدكار بى ده حسن ايستد يورلى
مادونك روحى حاللى ، ابنى وكوتو هر توكلو
حر ائلى ، حدودك اوتنه طرفنده قورولان
اقتىقلر ، ميليسارك برده كيشد يورلى
مهاجر و ملنجيلرك كلوب كوشلوى
قاچا قرك تقي ، عسكرله اهالى آراء نده
قضاء ظهورده كان فارغال ومنجاسرله
ياپلا ، جزالر ، حق كوك يوزند ، رعلا متك

برده (غوزان) [۷] ولايتى تاس
ايد يور . مازى داغريك شالورده ساندى
بو اوج ولايتدن باشقا بوداغك جنوب
انكارنده نيمه دن سوريه كيدن يور
اوزنده كى (نازيدا = نصين) ايله
(تولا) برز ولايت مركز اوليور . دها
آغا يورده مركى فرات يقينده كى (راز
ايدا = الرضاه) دن عبادت بولايت دها
كوروايور .

ولايتلرده مامورلر ، موقع قوماندانلىرى ،
ويركى تحصيل مامورلىرى ، پوتيه مديريلىرى ،
پوليس و ژاندارمه ضابطلىرى ريلرلر ، قوچو
آئوريه طرفدارى اولانلرى آراسه تان
چياليور واحمال بوسنده كى آئوريه كى
مامورلر انجق غايه اتى شيرلرده ويا لك
مهم قانلارده تضادق اوليور .

قرالارله رئيسلر (كى پير) دنيان وكونيا
(قيم الچى) خدمتى كوزدن آئوريه كى
برر يوبوك مامورك نظارت و حاكميتي آنته
وريلور (يوك يور) اولرك اقبال و حركاتى
ايراطوره يلدلر كى ، اولرى مهادارده
مذرج وظائف و حقوقه ناييله رعيت
استدرك ، ويركى تحصيلاتى نظام و تيم

[۷] غوزان : مامخدمن ربى يلدلر يور
احمال (غوزان) كلمه نك باشقا نك يلدلر .

شمر :

نجین ؟

بوخافك باشند بر قهرمان وار ،
 شان اونگدر آما ملتہ یارار . .
 حقایدر پوشاندن قورقسہ دوشمانلر ،
 دوستلردن ده وارمش تیکسیندن نجین ؟
 آرتدجه بودای تورکک شهرتی
 داغبلان ملتک آرتدی وحدتی
 صاحدهده فایدالی بویله قوتی
 بیتراتی داها حرب بینمہدن نجین ؟
 طوبیلاندی لوزاندہ دوستلر ، دوشمانلر
 لوشیدجورج صاجبور بنہ بہتالر
 لازمکن متحد اولنی بوآنلر
 آربلنلر وارمش سورودن نجین ؟
 ملت فدایدر قهرمانہ
 کیم طاش آنہیلیر اونک شانہ ؟
 دبل اوراما صاقین تورکک آرسلانہ ؟
 آکلانیم سکا بیلدنزہک نجین . .
 او ملی دھانک تام کالیدر
 تورکک ہم جلالی ، ہم جالیدر
 مفکورہ کورونز ، اوتثالیدر
 مفکورہ چاندک ، سورہ سن نجین ؟

طهوری ویاہرکھانک قالی بوسایہده ممکن
 اولہ بیان سرعتلہ ایمپراطورہ بیلدیریلدور .
 رسوآلایچین نینوہیہ دعوت اولونان
 بروالی متجاسر اولدوغی فعل وحرکتی
 تمامیلہ معقول کوسترمک موفق اولامازسہ
 همان برضربہده دوش و بور و ، شرکک هر
 طرفارندہ اولدینی کی یاموالک مصادره سی ،
 یاه صاندن برینک کسیدسی کی اغیر
 برجزلہ چاپیلدور ، ویاخود پک فجیع
 راشککچہ ایله اولدورلدور ایشہ بونک
 ایچین بروالی موغنی راقوب دبوانہ
 کیتزدن اول طاقیتک بوصفجہ لرینی
 بربرر کوزینک اوکۂ کثیریلدور ،
 کندیسندن شہہ ایدز ویامرتبہ سندن ایلدیریلہ
 جککۂ قناعت کثیررسہ بلادن قورقولقی
 ایچین باشقا چارلر بولامادینی تقدیرده
 عصبان ضرورندہ قالیور ویا قاجبور .

تیملات قلازارک اجرا آنی یالکز
 بونارہده انحصار ایتبور : اونک زمانندہ
 برچوق اسیرلرک برطرفدن اوتہ طرفہ
 [مثلاً اراندن ۶۵۰۰۰ کشینک دجلہ
 شرفندکی برلہ] قتل واسکان اووندقلری
 تورولبور فقط قوموقلرک بوزمانلردہ
 اسیر ویامہاجر اولهرق باشقا طرفرہ
 کونده ریابوب راشدیرلیدیکۂ دایر قید کورولمبور .

خالص

اویانیق بولونک ، ای تورک کنجیاری
اونجای سوه من بوحر رهبری
سوصدورک منقله یکن کوده نلری
بورجز سواشق ابدآ ، نجین . .

ضیاکوک آلب

دیاربکر آبدلرندن

اولو جامع کتبه لری

[۴] و [۵]

تاریخ لری بوزوقدر

بو صایلی ویردیکنز کتبه لر جامع
حوایسنک غرب ضلعی تشکیل ایدز واساساً
خراب ایکن عزیمکار قوماندانز جواد پاشا
حضر نلری طرفندن (جامدی کتبخانه سی)
مقامه قائم اولوق و (صادی عبدالرحمن پاشا
کتبخانه سی) ایلر بر چانی آلتندده عمومی
بر کتبخانه شکانه قونوق مقصدیلر اوستی
قایدربلاین بئاک منین بوزنده آتلی اوستلی
ایکی کتبه در . اسکی کوزهللکارک محفظه سنه
جایشلامسی و یاندینی کوندن بری اوستنک
قاپان سنه هیچ بر اوقاف مأموری طرفندن
اهمیت ویرلمسی بوزندن بو کتبه لری چوق
رلری ، یازیق ک ، اوقونماز اولمشدر .
بو قیدسزلقله کیم بیلیر قاج بیل سوکرا
بو یازیلرک ازلری بیله قلیه جوق و یکن دکرلی

اولان بو اثر لری بلکده چوق قازمن
کورمیه جکدر .

ایکی سیده همان یکر می بش متره قادار
اوزونقلده و قرق سانجتره قادار کیشا بلکده
منین کوفی بر سطر دن عبارت اولاق
بو ایکی آتبه دن آلتده کنه (۴) . اوستنده کنه
(۵) صابی وریبورز و اوقونه بیان یرلری
نقطه لرله کوستره رک ایشته یازیورز :

(۴) صابی کتبه :

بسم الله الرحمن الرحيم

[*] المنصور | لشرقیه و المنصوره
المکشفه الامیر الاجل العید المؤید المنصور
فخر الدین سعاد الدوله بهاء | الله جمال الامه
تدبیر الملک [**] عزالا [صرا اب] و منصور
[مسان] بن ابراهیم حسام امیر المؤمنین
اطالاله بقاء السلطان المظلم شاهنشاه
الاعظم مو [لی ملوک] لایم مالک [رقاب]
الاسلام و المسلمین ابی شجاع محمد بن ملک شاه
قیم امیر المؤمنین فی سنه خمسائه .
(۵) صابی کتبه :

بسم الله الرحمن الرحيم امر بعله الامیر

الاجل | الافهم سلاط فخر الدین سعاد الدوله
وبهائه الله | شرف الامه تاج الملوک عز الاصرا

[*] بونقده لری قیریقدر

[**] بویه یازلمشدر بلکه (مدبر الملک) در .

عائله مروانيلر زمانندن بری (آمد) قاضیانی
مقامی اشغال ایدیورلردی .

و ایکی کتابه نك تاريخ نرينه كتابه :

سلطان غياث الدين اوشچام محمد بن ملكشاه

۵۸۹ دن ۵۰۱ سنه سنه قادار و اوغلی سلطان

مفتلدين اولمقاسم محمودلده ۵۱۱ دن

۵۰۵ سنه سنه قادار حاکم بودمش اولدق نرينه

و ابراهيمك اوغلی . [کتابسان اوله جقدر]

۵۰۳ سنه سنه قادار حاکم بکده بکنه ۵۰۵ ده

وفات ابلد بکنه نظر آ آلت کتابه نك تاريخی

مرحله ۵۰۳ اله ۵۱۱ آره سنه و اوست

کتابه نك تاريخی ده (نماز) کلامك دلالتله

۵۱۸ اولدوغی و ايدل اوغوللاردين پيسان

بن ابراهيم بن ايفال زماننده يايلا بقی آکلاشیاوردی .

۵۱۳ ده اولو جامك ياندي عقی اولدق نرين

اوست قسمك يوبانغيندن صوکر يايلا بکنه

شهر قايورد . بناه عليه بوایکی کتابه نك باطبع

(۲) و (۳) صایبلی کتابه نك اوله قوبق

ایجاب ایدیور .

بوجیم یی پاپان معمارك آدی بلای دکلیم

معمار (هبة الله) اگر باباسنك صنعتنه

سلوك اتمشه او مالده بو کتابه نك بوجیم یی

اویولا معمارك باباسی (کورکانی) باغش ديه يايلا بکنه

آلت کتابه نك (الشرفه) کلامی اگر

(شرفیه) دکلسه نك دقنی جالدر .

خالص

ابو منصور [پيسان بن ابراهيم] آدم الله
سلطانه قی دولة اسلام [**] [المعظم

شاهنشاه الاعظم مالك رقاب الامم وولى العرب]

والجيم [حارس] عبدالله ظهير [خليفة

رسول] الله معز الدنيا [و الدين ملك

الاسلام والمسلمين ابي القاسم محمود بن محمد [بن

ملكشاه على بنى الفقير الى رحمة الله

عبد الواحد بن محمد سنة ۵۸۹ وخمسائة .

بو ایکی کتابه نك کی عمودی جز کبک

ظریف باشقلى ستوراله تسيلش بارچهلری

آریور . [اشارتی ایچنه آلدیغوز کلر

سیلک بزلده اولسنه احتمال بوردی ککلردی .

(۵) صایبلی اولان اوست کتابه نك

[بن ملكشاه] اسمی او قونا بوردی ده

ملكشاهك اوغلی محمدك اوغلی سلطان محمودك

(ابي القاسم) الله كنيه ليدى معلوم اولد بگندن

قرينه الله قوزلدى . بو حالده آلتده کی

قسمك اساساً آچق بر مقصوده اوله رق

ملكشاهك اوغلی (ابو شجاع) محمد طرفندن

ياي ليدى آکلاشیاوردی ده اوست قسمك

بونك اوغلی (محمود) طرفندن نه مقصوده بنا

ايتد بريدی بلای اولمور . اوست قسمك

انشا آنه نظارت ايدن ذالك آدی (الواحد)

کلامك و باباسنك آديك دلالتله (عبد الواحد)

اولد یی آکلاشیاوردی بونك منسوب اولد یی

[**] بويلدر .